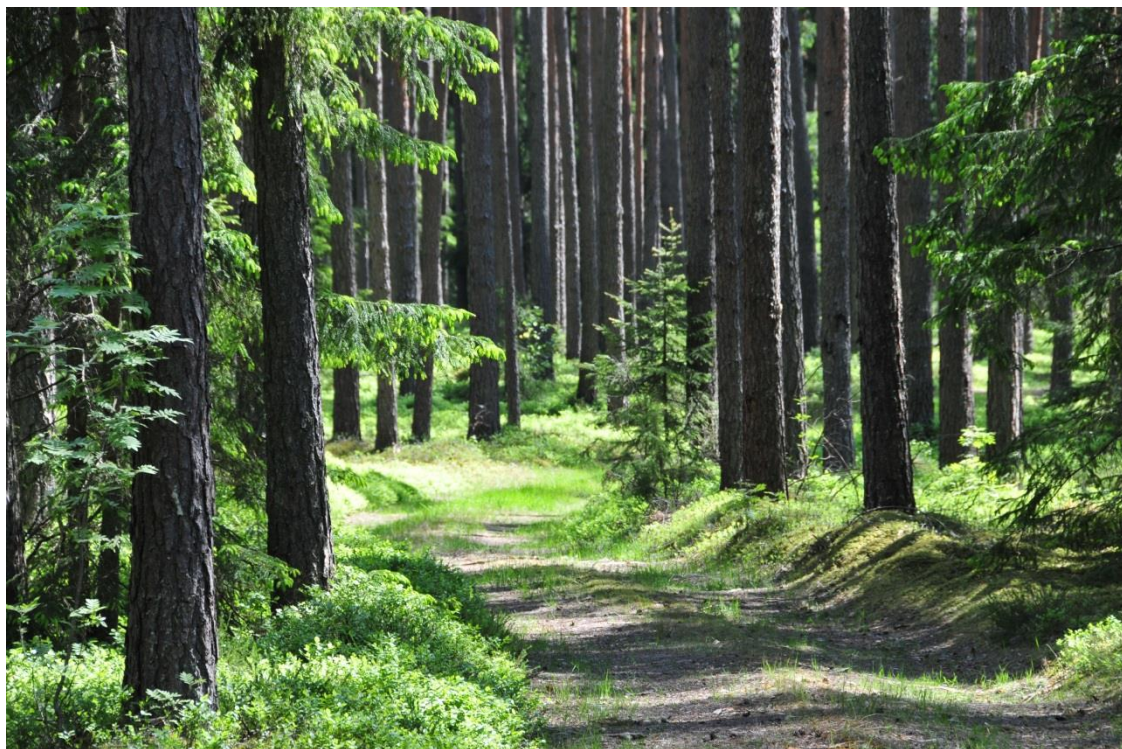

**Alūksnes novada pašvaldības mežu
apsaimniekošanas plāns
2020. – 2024. gadam**

ALŪKSNE
2020

SATURS

IEVADS.....	3
1. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI.....	4
2. MEŽU APSAIMNIEKOJAMĀS TERITORIJAS PLATĪBA UN ATRAŠANĀS VIETA.....	4
3. MEŽA RESURSI UN TO ANALĪZE	5
3.1. Apsaimniekojamās teritorijas iedalījums meža zemes grupās.....	6
3.2. Mežaudžu sadalījums pa valdošo koku sugām un bonitātēm.....	7
3.3. Mežaudžu iedalījums valdošo koku sugu vecuma desmitgadēs	8
Mežaudžu iedalījums valdošo koku sugu vecuma desmitgadēs	9
3.4. Mežaudžu platību un krājas sadalījums pa valdošo koku sugām un vecumu grupām	10
Mežaudžu platību un krājas sadalījums pa valdošo koku sugām un vecuma grupām	11
3.5. Mežaudžu nekoksnes materiālo vērtību raksturojums	13
3.6. Medību saimniecība	13
4. DABAS UN KULTŪRAS VĒRTĪBAS	14
4.1. Valsts uzturētajās informācijas sistēmās reģistrētās dabas un kultūras vērtības	14
4.2. Pašvaldībā noteiktās dabas un kultūras vērtības	14
4.3. Meža infrastruktūras.....	15
4.4. Rekreatīvajai un vides izziņai paredzētās teritorijas	15
5. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	16
5.1. Koku ciršana	16
5.1.1. Galvenā cirte	16
5.1.2. Krājas kopšanas cirte.....	17
5.1.3. Ainavu cirte	18
5.1.4. Sanitārā cirte	18
5.2. Ciršanas apjomu sadalījums pa administratīvajām teritorijām	18
Ciršanas apjomu sadalījums pa administratīvajām teritorijām	19
5.3. Meža atjaunošana, jaunaudžu kopšana un meža aizsardzība.....	20
5.3.1. Meža atjaunošana	20
5.3.2. Jaunaudžu kopšana	20
5.3.3. Meža aizsardzība.....	20
5.4. Meža infrastruktūras.....	21
5.4.1. Autoceļu būvniecība un uzturēšana	21
5.4.2. Meža meliorācijas sistēmu uzturēšana	21
5.4.3. Citi pasākumi meža infrastruktūras uzturēšanā	21
5.5. Dabas un kultūras vērtību aizsardzība un apsaimniekošana.....	21
6. AINAVU CIRTES MĒRĶI, INTENSITĀTE, PLATĪBA	22
7. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS IETEKME UZ MEŽA RESURSIEM.....	22
8. SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBAS PASĀKUMI	23
9. REKREATĪVA UN VIDES IZZIŅA	23
10. APSAIMNIEKOŠANAS IKGADĒJIE PLĀNI.....	23
11. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNA AKTUALIZĀCIJA	24
12. MONITORINGS	24
13. BIBLIOGRĀFIJA	25
14. PIELIKUMI	26

IEVADS

Alūksnes novads izveidojās 2009.gada 1.jūlijā pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas. Alūksnes novadā ir apvienojušās 16 bijušā Alūksnes rajona pašvaldības – Alūksnes pilsēta, Alsviķu, Annas, Ilzenes, Jaunalūksnes, Jaunannas, Jaunlaicenes, Kalncempju, Liepnas, Mālpes, Malienas, Mārkalnes, Pededzes, Vecclaicenes, Zeltiņu un Ziemera pagasti. Kopējā novada platība ir 1 764,8 km². No zemes lietošanas veidiem 57% platības aizņem meži, 33,6% lauksaimniecībā izmantojamā zeme, 3,8% purvi un 5,6% pārējās zemes. Lielākie mežu masīvi atrodas Alsviķu, Zeltiņu, Jaunalūksnes, Liepnas, Pededzes un Ziemera pagastos.[4]

Alūksnes novada teritorija ir mežiem bagāta, un arī Alūksnes novada pašvaldībai ir daudz meža īpašumu. Alūksnes novada pašvaldībai uz 2019. gadu apsaimniekošanā ir 1412 ha liela meža zemju platība, kas iegūta teritoriālās reformas laikā.[3]

Lai īstermiņā un ilgtermiņā racionāli tiktu izmantoti, atjaunoti un kopti pašvaldībai piederošie meži, Alūksnes novada pašvaldība tos ir nodevusi apsaimniekošanā pašvaldības aģentūrai „SPODRA”, mainot tās statūtus un izveidojot mežziņa amata vietu.

Alūksnes novada meža apsaimniekošanas plāns izstrādāts, lai nodrošinātu meža un meža zemes efektīvu apsaimniekošanu - izmantotu dabas resursus, ievērojot meža ekosistēmas uzturēšanas un vides aizsardzības principus, izveidotu ilgtspējīgu vides attīstību, neapdraudot nākamo paaudžu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo vajadzību apmierināšanu, veidojot vienotu, nenoplicinošu meža apsaimniekošanu.

Meža apsaimniekošanas plāna izstrādē ir ievērots Meža likums, Latvijas Meža politika un ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas pamatprincipi. Plānā iekļauto zemes vienību kartogrāfiskais materiāls pievienots pielikumā. Meža apsaimniekošanas plāns izstrādāts laika periodam no 2020. līdz 2024. gadam.

Meža apsaimniekošanas plāns balstīts uz:

1. Ilgtermiņa mērķa formulēšanu;
2. Apsaimniekojamās teritorijas analīzi;
3. Meža resursu analīzi;
4. Meža ekoloģisko un sociālo vērtību saglabāšanu un vairošanu;
5. Meža apsaimniekošanas pasākumu plānošanu turpmākajiem 5 gadiem.

Lai informētu sabiedrību par plānotajām meža apsaimniekošanas darbībām, Alūksnes novada pašvaldības meža apsaimniekošanas plāns ir publiski pieejams pašvaldības mājas lapā www.aluksne.lv.

1. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI

Alūksnes novada pašvaldības aģentūras „SPODRA” (turpmāk - meža apsaimniekotājs) galvenais mērķis ir īstermiņā un ilgtermiņā nodrošināt meža un meža zemes kvalitatīvu apsaimniekošanu - efektīvi izmantot dabas resursus, ievērojot meža ekosistēmas uzturēšanas un vides aizsardzības principus, izveidojot ilgtspējīgu vides attīstību, neapdraudot nākamo paaudžu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo vajadzību apmierināšanu.

Meža apsaimniekotāja ilgtermiņa mērķi:

1. Veidot ilgtspējīgu, vienmērīgu meža apsaimniekošanu;
2. Nodrošināt stabilus un augošus ieņēmumus;
3. Samazināt un nepieļaut pāraugušo audžu uzkrāšanos;
4. Ierīkot, uzturēt un labiekārtot jaunus, sabiedrībai nozīmīgus dabas objektus un atpūtas vietas rekreācijas nolūkos;
5. Izglītēt sabiedrību par mežā notiekošajiem procesiem, popularizēt saudzīgu attieksmi pret mežu un apkārtējo vidi;
6. Paaugstināt meža kvalitāti un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Nozīmīgākais uzdevums ir inventarizēt visas apsaimniekošanā esošās neinventarizētās meža zemju platības, jo meža inventarizācija ir meža apsaimniekošanas pamats.

2. MEŽU APSAIMNIEKOJAMĀS TERITORIJAS PLATĪBA UN ATRAŠANĀS VIETA

Pēc Alūksnes novada pašvaldības 2019.gada aktuālās datubāzes apkopotajiem datiem, Alūksnes novada pašvaldībai īpašumā un tiesiskajā valdījumā ir 1412 ha meža zemju [3], no kurām:

1. Inventarizēta 961,71 ha liela platība;
2. Neinventarizēta 450,89 ha liela platība.

No apsaimniekošanā esošajām meža zemēm apsaimniekošanas plānā tiek iekļautas tikai inventarizētās meža zemes, jo plāns tiek balstīts uz meža inventarizācijas datiem, kuri reģistrēti Valsts meža dienesta datubāzē. Ņemot vērā apstākļus, ka apsaimniekojamo teritoriju veido vairāki meža īpašumi, tiek izstrādāts meža kopējais apsaimniekošanas plāns. Alūksnes novada pašvaldības mežu sadalījumu pa administratīvajām teritorijām var aplūkot 1.tabulā.

1.tabula

Alūksnes novada mežu sadalījums pa administratīvajām teritorijām

Administratīvā teritorija	Inventarizētie meži pēc Valsts meža dienesta datiem (ha)			Neinventarizētie meži pēc Valsts zemes dienesta informācijas (ha)		
	Īpašumā	Tiesiskajā valdījumā	Kopā	Īpašumā	Tiesiskajā valdījumā	Kopā
Alūksne	73,34	-	73,34	3,7431	12,3661	16,1092
Alsviķi	145,03	11,18	156,21	7,679	42,01	49,689
Anna	56,16	-	56,16	5,85	23,6788	29,5288
Ilzene	24,01	11,28	35,29	-	17,12	17,12
Jaunanna	12,49	-	12,49	0,6231	0,58	1,2031
Jaunalūksne	106,56	14,39	120,95	5,6036	15,6782	21,2818
Jaunlaicene	10,96	8,75	19,71	11,4	40,1861	51,5861
Kalnecmpji	-	-	-	1,09	10,1	11,19
Liepna	27,93	-	27,93	11,6486	29,6278	41,2764
Maliena	1,25	0,74	1,99	0,3	2,7206	3,0206
Mālupe	36,77	-	36,77	-	-	-
Mārkalne	29,99	-	29,99	1,88	18,4453	20,3253
Pededze	105,2	15,89	121,09	0,29	32,78	33,07
Veclaicene	0,75	37,96	38,71	0,1577	71,9877	72,1454
Zeltiņi	186,4	-	186,4	5,7	14,2323	19,9323
Ziemi	42,57	2,03	44,6	25,44	12,28	37,72
Kopā novadā	850,58	111,13	961,71	81,4051	369,4867	450,8918

Avots: Alūksnes novada pašvaldības datubāze

Lielākā apsaimniekojamā platība atrodas Alūksnes novada Zeltiņu pagastā īpašumā „Medņukalni”, bijušās raķešu bāzes teritorijā, kur meža zeme aizņem 178,96 hektārus. Tabulā redzams, ka vismazāk meža zemju ir Malienas un Kalnecmpju pagastos. Visvairāk neinventarizēto meža zemju platību ir Veclaicenes pagastā. Kopējā apsaimniekojamā Alūksnes novada pašvaldības mežu un meža zemju platība sastāv no 374 zemes vienībām, no tām meža inventarizācija veikta 108 zemes vienībās. Neinventarizēto mežu īpatsvars pašvaldības mežos ir liels, kuru būtiski nepieciešams samazināt tuvāko 10 gadu laikā, lai iegūtu pilnīgu meža zemju analīzi un precīzāku priekšstatu par mežaudzēm un mežaudžu sanitāro stāvokli.

3. MEŽA RESURSI UN TO ANALĪZE

Meža resursi sevī ietver koksnes, nekoksnes, dabas un kultūras vērtības. Katram meža īpašumam atsevišķi, veicot meža inventarizāciju, tiek noteikts augošo koku sastāvs, valdošā koku suga, krājas daudzums nogabalos, kā arī tiek uzskaitīti infrastruktūras, dabas objekti un citas nogabalam piemītošas īpatnības.

Lai iegūtu vispārēju priekšstatu par meža resursu daudzumu un to esamību Alūksnes novada pašvaldības mežos, turpmāk tabulās 2-5 tiek apkopoti Alūksnes novada pašvaldības aktuālās datubāzes meža zemju un mežaudžu dati un veikta to analīze. Kopējā meža resursu analīzē tiek iekļautas arī plantāciju audzes 3,83 ha platībā, kuras tiek apsaimniekotas pēc mežaudžu apsaimniekošanas principa.

3.1. Apsaimniekojamās teritorijas iedalījums meža zemes grupās

Lai veiktu apsaimniekojamās teritorijas analīzi, tiek apkopoti Alūksnes novada pašvaldības datubāzes dati par meža zemēm un sadalīti meža zemju grupās. Skatīt 2.tabulā.

2.tabula

Meža zemju iedalījums meža zemju grupās

Nr. p.k.	Meža zemes grupas platība (ha)	Kods	Meža zemes veids meža apsaimniekošanā	Zemes lietošanas veids
1.	Mežs			
1.1.	900,38	10	mežaudze	mežs
1.2.	-	12	iznīkusi audze ¹	mežs
1.3.	30,82	14	izcirtums	mežs
1.4.	-	16	sēkļu ieguves plantācija	mežs
2.	Purvs			
2.1.	0,22	21	sūnu purvs ²	purvs
2.2.	12,34	22	zāļu purvs ³	purvs
2.3.	-	23	pārejas purvs ⁴	purvs
3.	Lauce			
3.1.	3,88	31	meža lauce ⁵	pārējā zeme
3.2.	-	32	meža dzīvnieku barošanas lauce ⁶	pārējā zeme
3.3.	-	33	viršājs ⁷	pārējā zeme
3.4.	-	34	smiltājs ⁸	pārējā zeme
4.	Pārplūstošs klajums			
4.1.	3,77	41	pārplūstošs klajums ⁹	pārējā zeme
4.2.	0,24	42	bebru applūdinājums ¹⁰	pārējā zeme
5.	Meža zeme, uz kuras atrodas meža infrastruktūras objekti			
5.1.	1,81	51	autoceļš	zeme zem ceļiem
5.2.	Stiga, dabiska brauktuve			
5.2.1.	-	521	kvartālstiga ¹¹	pārējā zeme

¹ Iznīkusi audze – mežaudze, kuras šķērslaukums biotisku, abiotisku vai antropogēnas izcelsmes faktoru ietekmē samazinājies zem kritiskā šķērslaukuma vērtības un kuras turpmāka apmierinoša attīstība nav iespējama.

² Sūnu purvs – purva ekosistēma, kas minerālvielas un ūdeni saņem galvenokārt no atmosfēras nokrišņiem. Zemsedzē dominē dažādas sfagnu (*Sphagnaceae*) dzimtas sugas.

³ Zāļu purvs – purva ekosistēma, kas minerālvielas un ūdeni saņem galvenokārt no gruntsūdeņiem. Zemsedzē dominē dažādas grīšļu (*Cyperaceae*) dzimtas sugas.

⁴ Pārejas purvs – purva ekosistēma, kas minerālvielas un ūdeni saņem gan no gruntsūdeņiem, gan no atmosfēras nokrišņiem. Zemsedzē dominē dažādas grīšļu un sfagnu dzimtas sugas.

⁵ Meža lauce – mežā dabisku faktoru ietekmē izveidojusies atklāta platība, kuras veģetācijā dominē lakstaugi un sīkrūmi.

⁶ Meža dzīvnieku barošanas lauce – mežā dabisku faktoru ietekmē izveidojusies atklāta platība, kura tiek apstrādāta, lai audzētu lauksaimniecisko produkciju meža dzīvnieku piebarošanai.

⁷ Viršājs – mežā ietilpstoša atklāta platība, kuras veģetācijā dominē virši (*Ericaceae*).

⁸ Smiltājs – mežā ietilpstoša atklāta platība ar neizteiktu augsnes organiskās daļas slāni un veģetāciju, nepietiekamu mitruma un barības vielu daudzumu.

⁹ Pārplūstošs klajums – platība, kurā atkārtoti veidojoties paaugstinātam virsūdeņu līmenim, nav iespējama mežaudzes attīstība.

¹⁰ Bebru applūdinājums – meža zeme, kura bebru (*Castor fiber*) darbības dēļ ir pārplūdusi un kurā nav iespējama mežaudzes attīstība.

¹¹ Kvartālstiga – no apauguma attīrīta stiga (ne platāka par pieciem metriem), kas norāda meža kvartālu ārējo robežu.

5.2.2.	-	522	mineralizēta josla	pārējā zeme
5.2.3.	-	523	dabiska brauktuve	pārējā zeme
5.3.	Meža meliorācijas objekti			
5.3.1.	4,42	531	grāvis	zeme zem ūdeņiem
5.3.2.	-	532	meliorācijas kadastrā reģistrēts grāvis ¹²	zeme zem ūdeņiem
5.3.3.	-	533	regulāra ūdenstece	zeme zem ūdeņiem
5.4.	Citi meža infrastruktūras objekti			
5.4.1.	-	542	rekultivācijas zeme ¹³	pārējā zeme
5.4.2.	-	543	kokmateriālu krautuves vieta ¹⁴	pārējā zeme
5.4.3.	-	544	rekreācijas platība ¹⁵	pārējā zeme

Avots: Alūksnes novada pašvaldības datubāze

Pēc 2.tabulā apkopotajiem datiem var konstatēt, ka mežaudzes no visas meža zemju platības aizņem visvairāk, jeb 900,38 ha. Izcirtumu kopējā platība uz 2019.gadu sastāda 30,82 ha.

3.2. Mežaudžu sadalījums pa valdošo koku sugām un bonitātēm

Pēc Alūksnes novada pašvaldības mežu aktuālās datubāzes datiem visas inventarizētās Alūksnes novada pašvaldības mežaudzes iedalās pēc valdošo koku sugām un to bonitātēm. Skatīt 3.tabulu.

3.tabula

Mežaudžu sadalījums pa valdošo koku sugām un bonitātēm

Koku sugu apz.	Platības pa sugu bonitātēm (ha)							Kopā	
	Ia	I	II	III	IV	V	Va	Koku suga (ha)	Koku suga (%)
P	30,74	51,32	54,81	53,41	28,58	7,83	1,23	227,92	25,3
E	18,46	119,12	53,21	6,35	14,02	5,03	-	216,19	23,8
B	33,39	82,11	63,33	24,22	42,35	5,19	0,11	250,7	27,9
A	14,43	22,93	17,74	0,44	-	-	-	55,54	6,1
Ba	2,17	35,59	45,97	27,34	0,91	-	-	111,98	12,3
M	-	2,15	22,84	3,12	0,26	-	-	28,37	3,1
Bl	-	0,17	0,94	1,02	-	-	-	2,13	0,2
Oz	-	0,4	10,05	-	-	-	-	10,45	1,2
L	-	-	-	0,31	-	-	-	0,31	0,03
Os	-	0,31	-	-	-	-	-	0,31	0,03
Kļ	0,31	-	-	-	-	-	-	0,31	0,03
Kopā	99,5	314,1	268,89	116,21	86,12	18,05	1,34	904,21	100 %

¹² Meliorācijas kadastrā reģistrētu grāvju un regulētu ūdensteču platībā ietver to uzturēšanai nepieciešamo zemes platību (atbērti un bermu).

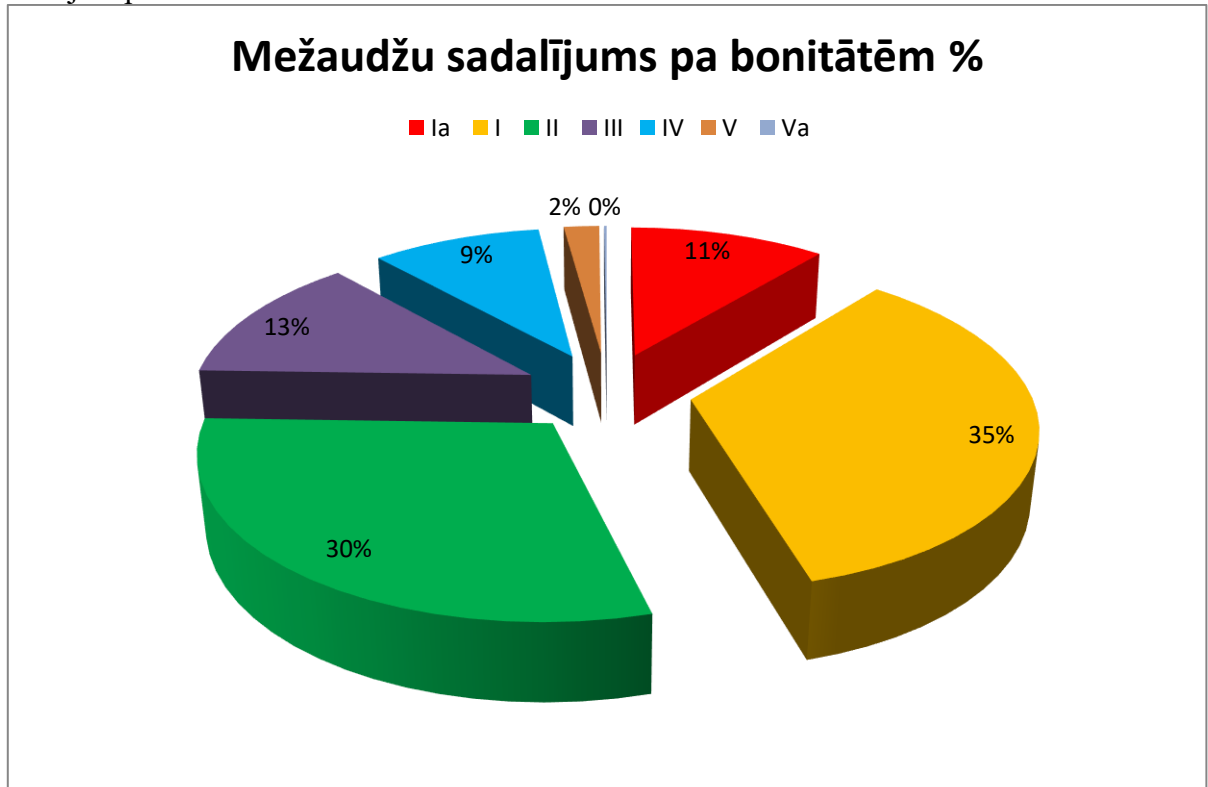
¹³ Rekultivācijas zeme – platība, kurā veikts vai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atmežošanas kompensāciju noteikšanu tiks veikts melioratīvu, kultūrtehnisku vai agrotehnisku pasākumu komplekss degradētas augšņu segas atjaunošanai, lai novērstu saimnieciskās darbības dēļ radušos bojājumus un padarītu to derīgu izmantošanai mežsaimniecībā vai citām vajadzībām.

¹⁴ Kokmateriālu kraušanas vieta – ilglaicīgai lietošanai pie ceļa ierīkota kokmateriālu pagaidu uzglabāšanas vieta.

¹⁵ Rekreācijas platība – atpūtas vieta mežā, kuras platība pārsniedz 0.1 ha, cietā seguma takas.

Avots: Alūksnes novada pašvaldības datubāze

Tabulā redzams, ka visvairāk Alūksnes novada pašvaldības mežos ir mežaudžu ar bērzu, ar šo sugu pārklātā platība aizņem 250,7 ha. Nedaudz mazāku platību, jeb 227,92 ha aizņem priede. Vismazāk ir liepu, kļavu un ošu audžu, tās aizņem mazāk par 1 % no apsaimniekošanā esošajām platībām.

1.attēls

Bonitāte ir rādītājs, kas raksturo audzes produktivitāti. 1.attēlā redzams, ka Alūksnes novada pašvaldības mežos visvairāk ir I bonitātes mežaudžu, to platība aizņem 30%, jeb 314,1 ha no visām apsaimniekošanā esošajām mežaudžu platībām.

Izvērtējot mežaudzes pēc bonitātēm var konstatēt, ka Alūksnes novada pašvaldības meži ir ar lielu potenciālu, jo Ia un I bonitātes mežaudzes kopā aizņem 45%, kas vērtējams kā augsts rādītājs. Vismazāk ir mežaudžu ar zemāko, jeb Va bonitāti. Mežaudzes ar Va aizņem mazāk par 1% no visām mežaudzēm.

3.3. Mežaudžu iedalījums valdošo koku sugu vecuma desmitgadēs

Lai veiktu plašāku analīzi Alūksnes novada pašvaldības mežos, tiek sadalītas mežaudzes pa koku sugām un to vecumu desmitgadēm. Skatīt 4.tabulu.

4.tabula

Mežaudžu iedalījums valdošo koku sugu vecuma desmitgadēs

Koku sugu	Koku vecumu klases (gadi) un platība (ha)																Kopā
	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-110	111-120	121-130	131-140	141-150	151-160	Koku suga (ha)
P	14,73	25,57	4,69	0,64	8,05	25,98	14,9	11,72	20,81	41,42	12,23	13,78	6,19	9,45	17,76	-	227,92
E	18,06	8,07	9,6	13,81	13,71	10,4	17,33	12,69	6,08	27,16	11,16	12,64	26,1	17,68	11,7	-	216,19
B	6,55	36,83	37,38	13,69	15,05	27,76	38,79	46,32	15,9	11,28	0,69	0,46	-	-	-	-	250,7
A	3	17,35	0,53	6,39	0,29	4,32	9,55	3,98	7,17	2,34	0,62	-	-	-	-	-	55,54
Ba	10,74	2,61	8,73	14,05	40,9	30,27	3,47	1,21	-	-	-	-	-	-	-	-	111,98
M	-	2,27	2,16	2,54	0,23	4,44	2,53	2,81	3,32	8,07	-	-	-	-	-	-	28,37
Bl	-	0,17	-	1,96	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,13
Os	-	-	-	-	-	-	0,31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31
Oz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,4	-	-	-	10,05	10,45
Kļ	-	-	-	0,31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31
L	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,31	-	-	-	-	-	0,31
Kopā	53,08	92,87	63,09	53,39	78,23	103,17	86,88	78,73	53,28	90,27	25,01	27,28	32,29	27,13	29,46	10,05	904,21

Avots: Alūksnes novada pašvaldības datubāze

Lai iegūtu precīzāku priekšstatu par Alūksnes novada pašvaldības mežos esošo situāciju, tika veikts mežaudžu sadalījums pa valdošajām koku sugām un to vecumu klasēm. Vienā vecuma klasē tika iekļautas mežaudzes, kuru vecuma atšķirība nav lielāka par 10 gadiem. Aplūkojot 4.tabulu, var konstatēt, ka visvairāk ir bērzu mežaudžu vecumā no 71 līdz 80 gadiem. Dabas liegumā “Aupatu gārša” ir 3 ozolu audzes 10,05 ha lielā platībā, kuru vecums pārsniedz 151 gadu.

3.4. Mežaudžu platību un krājas sadalījums pa valdošo koku sugām un vecumu grupām

Mežaudzes tiek iedalītas valdošo koku vecumu grupās, pavisam izšķir 5 koku vecumu grupas – jaunaudzes, vidēja vecuma audzes, briestaudzes, pieaugušas audzes un pāraugušas audzes. Sadalījumu pa valdošo koku vecumu grupām var aplūkot 5.tabulā.

Jaunaudžu grupā tiek iekļautas skuju koku audzes vecumā līdz 40 gadiem un lapu koku audzes līdz 20 gadiem.

Vidēja vecuma audzes sevī ietver mežaudzes kuras vecākas par jaunaudzēm, bet nav sasniegušas koku briestaudzes vecumu.

Briestaudze ir audze, kura ir par vienu vecuma klasi zemāka nekā audzes cirtmets. Vienā vecuma klasē iekļauti skuju koki 20 gadu vecuma robežās, bet lapu koki 10 gadu vecuma robežās.

Pieaugušas mežaudzes ir mežaudzes, kuras ir sasniegušas koku minimālo ciršanas vecumu.

Pāraugušas audzes ir audzes, kuras ir vecākas par pieaugušām audzēm.

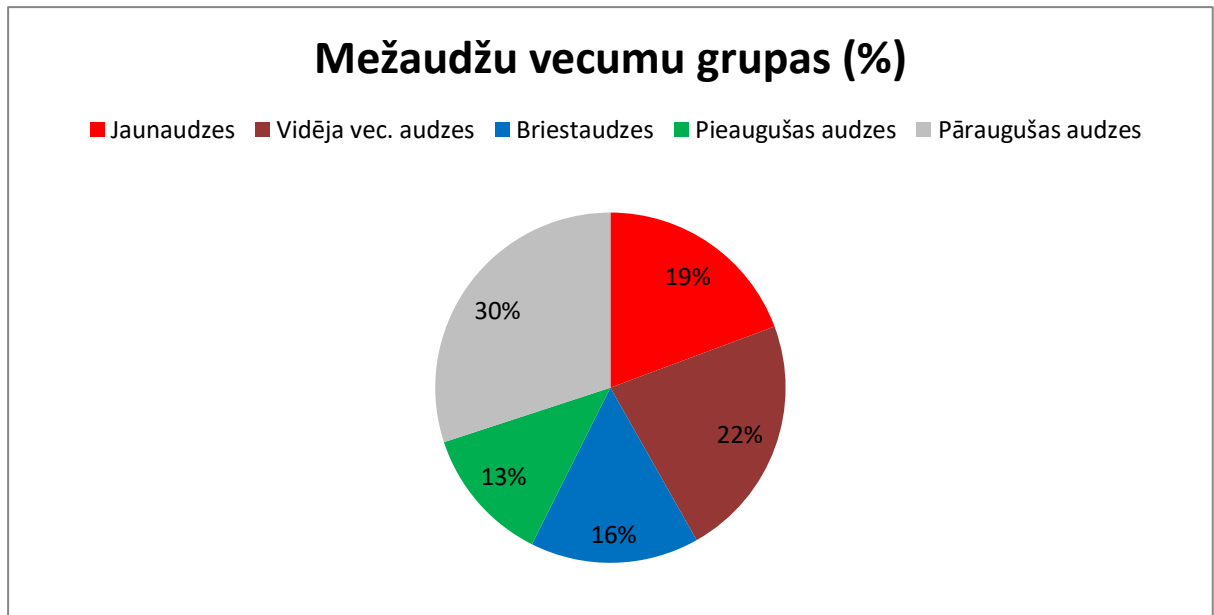
5.tabula

Mežaudžu platību un krājas sadalījums pa valdošo koku sugām un vecuma grupām

Koku sugas	Koku vecumu grupas platība (ha) un krāja (m ³)					
	I (Jaunaudzes)	II (Vidēja vecuma audzes)	III (Briestaudzes)	IV (Pieaugušas audzes)	V (Pāraugušas audzes)	Kopā
Priede (ha)	45,63	74,56	53,37	22,29	32,07	227,92 ha
krāja (m ³)	1476,04	23138,97	18982,25	8352,73	9439,33	61389,32 m ³
Egle (ha)	49,54	24,11	30,02	33,24	79,28	216,19 ha
krāja (m ³)	2951,03	8030,65	11291,76	13536,37	25602,09	61411,9 m ³
Bērzs (ha)	43,38	91,07	37,46	37,69	41,1	250,7 ha
krāja (m ³)	1485,18	16474,58	10807,67	9440,96	10790,71	48999,1 m ³
Apse (ha)	20,35	0,53	6,39	0,29	27,98	55,54 ha
krāja (m ³)	2225,86	127,42	1562,86	69,6	9473,41	13459,15 m ³
Baltalksnis (ha)	13,35	2,13	11,24	16,24	69,02	111,98 ha
krāja (m ³)	612,74	321,98	2023,64	2972,91	13212,1	19143,37 m ³
Melnalksnis (ha)	2,27	9,37	2,53	2,81	11,39	28,37 ha
krāja (m ³)	117,37	1639,04	772,68	567,69	2992,65	6089,43 m ³
Blīgzna (ha)	0,17	0,94	-	1,02	-	2,13 ha
krāja (m ³)	5,44	110,92	-	66,3	-	182,66 m ³
Osis (ha)	-	0,31	-	-	-	0,31 ha
krāja (m ³)	-	88,35	-	-	-	88,35 m ³
Ozols (ha)	-	-	-	-	10,45	10,45 ha
krāja (m ³)	-	-	-	-	3317,08	3317,08 m ³
Liepa (ha)	-	-	-	-	0,31	0,31 ha
krāja (m ³)	-	-	-	-	63,55	63,55 m ³
Kļava (ha)	-	0,31	-	-	-	0,31 ha
krāja (m ³)	-	53,32	-	-	-	53,32 m ³
Kopā	174,69 ha	203,33 ha	141,01 ha	113,58 ha	271,6 ha	904,21 ha
	8873,66 m ³	49985,23 m ³	45440,86 m ³	35006,56 m ³	74890,92 m ³	214197,23 m ³

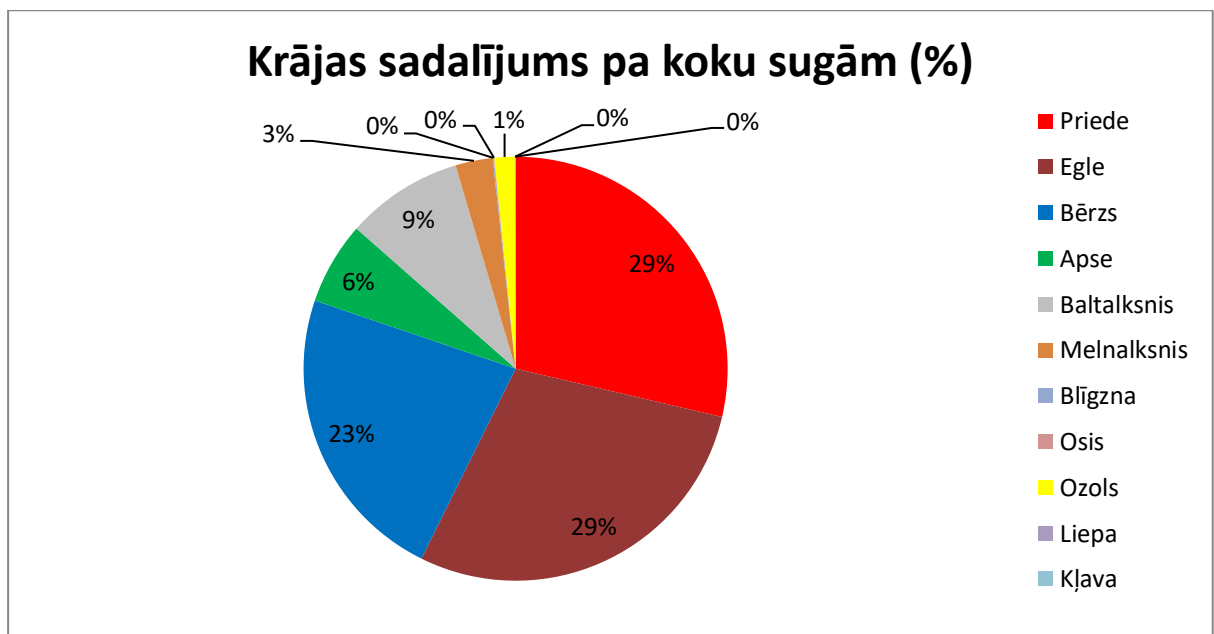
Avots: Alūksnes novada pašvaldības datubāze

Lai iegūtu precīzāku priekšstatu par Alūksnes novada pašvaldības mežos esošo situāciju, tika veikts mežaudžu krājas sadalījums pa valdošo koku sugām un vecumu grupām. 5.tabulā analizētie dati norāda, ka ir nepieciešama pāraugušo mežaudžu īpatsvara samazināšana Alūksnes novada pašvaldības mežos.

2.attēls

Aplūkojot 2.attēlu, var konstatēt, ka Alūksnes novada pašvaldības mežos visvairāk ir pāraugušu audžu, kuru platība sastāda 30%. Pāraugušo audžu uzkrāšanos daļēji var izskaidrot ar mežu atrašanās vietu, jo Alūksnes pilsētas teritorijā, kur ir aizliegta galvenā cirte - kailcirte, mežaudzes pilsētas teritorijā aizņem 68.27 ha lielu platību.

3.attēls

Izvērtējot esošo situāciju un sadalot mežaudžu krāju pa valdošo koku sugām, 3.attēlā var konstatēt, ka lielākais krājas uzkrājums veidojas egļu audzēs un tas ir 61411,9 m³ jeb 29% no Alūksnes novada pašvaldības mežu kopējās krājas daudzuma. Skuju koku krāja veido 122801,22 m³, bet lapu koku krāja – 91396,01 m³.

3.5. Mežaudžu nekoksnes materiālo vērtību raksturojums

Meža materiālās vērtības sevī iever ķermeniskas lietas, kas cieši saistītas ar mežu un, tās iegūstot, tiek atdalītas no meža. Alūksnes novada pašvaldības mežos sastopamas dažādas meža nekoksnes materiālās vērtības, piemēram brūklenes, mellenes, dzērvenes, meža zemenes un citas savvaļas ogas, sastopami arī lazdu rieksti un sēnes. Savvaļas ogas, augļus, riekstus, sēnes un ārstniecības augus pašpatēriņam jebkura persona var iegūt pēc sava ieskata, ja mežu īpašnieks nav noteicis nekādus ierobežojumus.[1]

Alūksnes novada lielais mežu blīvums vienlaicīgi liek vērtēt savvaļas ogas un sēnes kā nozīmīgu dabas resursu. Nekoksnes vērtības Alūksnes novada pašvaldības mežos nav pētītas, veicot pētījumus varētu precīzāk spriest par meža nekoksnes vērtību daudzumu. Novada iedzīvotājiem vasaras sezonā tās ir gan nozīmīgs pārtikas krājumu papildinājums, gan arī svarīgs ienākumu avots, jo savvaļas ogas un sēnes novada teritorijā labprāt iepērk uzņēmumi. Lai vērtētu šī resursa nozīmi vietējā uzņēmējdarbībā, būtu nepieciešams papildus apkopot informāciju par konkrētiem apjomiem. Nekoksnes materiālo vērtību daudzumu precīzi noteikt ir grūti, jo tas mežos ir ļoti svārstīgs un atkarīgs galvenokārt no laika apstākļiem, piemēram, salnām ogulāju ziedu laikā, nokrišņu daudzuma rudenī un citiem faktoriem.

Kā nozīmīgs resurss jāatzīmē arī savvaļas ārstniecības augi. Alūksnes novadā ir daudz teritoriju bez rūpnieciskā piesārņojuma, novads ir brīvs no ģenētiski modificēto augu audzēšanas, ir iespējas nodrošināt bioloģisko daudzveidību, kā arī ir maz teritoriju ar intensīvu lauksaimniecisko ražošanu, tāpēc novads ir piemērots ārstniecisko augu audzēšanai un savvaļas ārstniecisko augu vākšanai.

Meža rekreatīvo un dekoratīvo resursu nozīme arvien pieaug, aktuālāka kļūst mežu ekoloģiskā funkcija ūdens un augsnes resursu aizsardzībā un klimata regulēšanā. Līdztekus kokmateriālu ražošanai, mežs veic hidroloģiskās, preterozijas, sanitāri higiēniskās un gaisa attīrīšanas funkcijas. Globāli nozīmīga ir kokaudzes loma ogļskābās gāzes akumulēšanā un skābekļa izdalīšanā atmosfērā.

3.6. Medību saimniecība

Alūksnes novada pašvaldības mežos nereti ir sastopami medījamie dzīvnieki – alņi, meža cūkas, stirnas, staltbrieži, zaķi, lapsas, lūši, vilki, beбри un citi medījamie dzīvnieki. Alūksnes novada pašvaldības pagastu pārvaldes slēdz medību līgumus ar vietējiem medniekiem. Medījamo dzīvnieku blīvumu un to populāciju regulē Valsts meža dienests, veicot ikgadējo dzīvnieku uzskaiti pa uzskaites vienībām. Uz 2019.gadu nav konstatēti nozīmīgi meža dzīvnieku bojājumi Alūksnes novada pašvaldības mežos, liela uzmanība tiek pievērsta tieši bebru veidotajiem aizsprostiem, kuri tiek regulāri apsekoti un jaukti, lai nepieļautu mežaudžu appludināšanu.

4. DABAS UN KULTŪRAS VĒRTĪBAS

4.1. Valsts uzturētajās informācijas sistēmās reģistrētās dabas un kultūras vērtības

Alūksnes novadā ir daudzas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - aizsargājamo ainavu apvidus „Veclaicene”, 14 dabas liegumi, vairāki dabas pieminekļi un mikroliegumi. Novada dabas liegumu kopējā platība aizņem 14% no novada teritorijas. Visi dabas liegumi, kas atrodas Alūksnes novadā, ir iekļauti NATURE 2000 tīklā. Četriem no Alūksnes novadā esošajiem dabas liegumiem (Jaunanna, Virguļicas meži, Korneti – Peļļi un Dēliņkalns) ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.[4]

138,86 ha Alūksnes novada pašvaldības meža zemju atrodas īpaši aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”. 16,9 ha meža zemju ir iekļautas valsts nozīmes aizsargājamā kultūrvēsturiskā objekta „Alūksnes muižas parks” teritorijā, kuram 2018.gadā sastādīts „Alūksnes muižas parka apsaimniekošanas plāns”. Alūksnes muižas parku apsaimnieko Alūksnes novada pašvaldības aģentūra „SPODRA”.

Alūksnes novada pašvaldības mežu apsaimniekošanas platībās ir iekļauti 2 dabas liegumi - „Indzera ezera salas” un „Kaļķu gārša”, kuru kopējā platība ir 54 ha.

Alūksnes novada pašvaldības mežus skar 6 kultūras pieminekļu – Liepnas kapliņas, Zeltiņu muižas kroga un 4 senkapu (Putreņu, Lielbriežu, Maskaļu, Franciskopoles) aizsargjoslas.

4.2. Pašvaldībā noteiktās dabas un kultūras vērtības

Līdzšinējiem Alūksnes pilsētas 4 mežaparkiem – “Merķeļa”, “Tālavas”, “Sīļu iela 2” un “Sisenpriežu” tika pārvērtēta to lietderība un plānojumā “Alūksnes novada teritorijas plānojums 2015. – 2027.gadam.” šīs platības tika iekļautas mežu funkcionālajā zonā.[7]

Veclaicenes pagastā Alūksnes novadā atrodas privāts „Romeškalnu muižas parks”, kurā reģistrētas 17 vietējās un 21 eksotiskā suga. Romeškalna muiža pašos pirmsākumos ir bijusi Jaunlaicenes muižas daļa. Parka teritorijā atrodas muižas kunga ēka celta 1847.gadā ar muižnieka Augusta fon Tranžē gādību, bet tā neatrodas paša Romeškalna paugura virsotnē, bet gan nedaudz uz DA uz mazāka paugura.

Ziemas sporta centra “Mežinieki” izveidošanas nolūkos 97,71 ha lielā platībā, kas atrodas Jaunalūksnes pagasta teritorijā tika veikta teritorijas izpēte laika posmā no 16.09.2012 līdz 28.09.2012. Izpēti veica Alūksnes novada pašvaldības piesaistītais eksperts par vaskulārajiem augiem, sūnām, ķērpjiem, mežiem un virsājiem, purviem. Izpētes rezultātā teritorijā atklāti seši ES aizsargājamie biotopi, kuros eksperts rekomendējis neveikt saimniecisko darbību atsevišķos meža nogabalos, pievienojot piezīmes un individuālos apsaimniekošanas nosacījumus.[5] 2012.gadā Alūksnes novada pašvaldības ainavu arhitekts A.Veismanis izstrādājis „Atpūtas un sporta parka Mežinieki” skici, kurā norādītas visas iecerētās atpūtas vietas un skatu punkti.[6] Skatīt pielikumā (60). Disku golfa cienītājiem Ziemas sporta centrā “Mežinieki” 2017.gadā meža zemē 0,88 ha lielā platībā tika ierīkoti disku golfa grozi.

1,85 ha meža zemes platība pēc Valsts Zemes dienesta datiem reģistrēta ir arī Alūksnes pilsētas “Lielie kapi” teritorijā.

Pašvaldības apsaimniekotajās meža platībās neatrodas dižkoki un citi ģeoloģiski objekti (dižakmeņi)

4.3. Meža infrastruktūras

Alūksnes novada pašvaldības mežos atsevišķās vietās infrastruktūras objekti, ceļi, kā arī meliorācijas sistēmas ir novecojušas un nepieciešama to atjaunošana. Lai novērtētu esošo situāciju Alūksnes novada pašvaldības meža zemēs saistībā ar infrastruktūru, ir nepieciešama visu objektu apsekošana un datu apkopošana. Uz 2019.gadu pēc Alūksnes novada pašvaldības datubāzē reģistrētajiem datiem, meža zemē ir iekļauti šādi infrastruktūras objekti:

1. Autoceļi aizņem 1,81 ha;
2. Meža meliorācijas sistēmas aizņem 4,42 ha.

4.4. Rekreatīvajai un vides izziņai paredzētās teritorijas

2015.gada 27.augusta plānojumā “Alūksnes teritoriālais plānojums 2015.-2027.gadam” iepriekš definētie 4 meža parki ir iekļauti mežu funkcionālajā zonā.

Jaunalūksnes pagastā ziemas sporta centrs “Mežinieki” ir rekreācijas teritorija (izbūves teritorija, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir saistīts ar rekreācijas funkcijas nodrošināšanu: dziedniecisku, izglītojošu, sporta, fiziskās kultūras tūrismu un ietver arī ēkas un būves, kas nepieciešamas rekreācijas funkciju nodrošināšanai). Šī teritorija atrodas dabas un apstādījumu teritorijas funkcionālajā zonā, kuru nosaka, lai nodrošinātu sporta, tūrisma, kvalitatīvas dabas un kultūrvides un līdzīgu funkciju īstenošanu dabas vai daļēji pārveidotās dabas teritorijās, ietverot ar attiecīgo funkciju saistītās ēkas un inženierbūves.

5. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Meža apsaimniekošanas pasākumos ietilpst visas saimnieciskās darbības, kas saistītas ar meža apsaimniekošanas ciklu – atjaunošanu, jaunaudžu kopšanu, retināšanu, galveno cirti un meža infrastruktūras uzturēšanu un izbūvi. Meža apsaimniekošanas cikls visām sugām nav vienāds. Koku ciršanu meža zemēs nosaka koku minimālais ciršanas vecums katrai koku sugai atsevišķi atkarībā no bonitātes, izņemot baltalksni, kura ciršanas vecums nav noteikts (skatīt 6.tabulā).

6.tabula

Ciršanas minimālais vecums koku sugām (gadi)

Koku sugas	Bonitātes		
	I - <	II - III	IV - >
Oz	101	121	121
P, Le	101	101	121
E, Os, L	81	81	81
B	71	71	51
M	71	71	71
A	41	41	41

Avots: Meža likums <http://likumi.lv/doc.php?id=2825>;

Tabulā redzams, ka noteiktie minimālie koku ciršanas vecumi katrai koku sugai ir atšķirīgi. Apsi atļauts nocirst galvenajā cirtē – kailcirtē 41 gada vecumā. Ozolam, priedei, lapeglei un bērzam ciršanas vecums ir atkarīgs no bonitātes.

5.1. Koku ciršana

Alūksnes novada pašvaldības mežos meža resursu ieguve tiek plānota tādos apjomos un veidos, kas nodrošina meža bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanās spējas, kā arī meža spējas tagad un nākotnē izpildīt nozīmīgas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas vietējā, nacionālā un globālā līmenī, neizraisot draudus citām ekosistēmām.[1]

5.1.1. Galvenā cirte

Galvenā cirte ir cirtes veids koksnes galvenās ražas ievākšanai, ko veic vienā vai vairākos paņēmienos. Galvenās cirtes tāmes tiek aprēķinātas un noteiktas atsevišķi kailcirtēm un izlases cirtēm.

Kailciršu tāmes aprēķinos iekļautas tās mežaudzes, kur kailcirti pieļauj meža apsaimniekošanas režīms. Kailcirtes atļauts projektēt – briestaudzēs, pieaugušās un pāraugušās audzēs. Baltalkšņa minimālais ciršanas vecums tiek pieņemts 35 gadi. Nosakot ikgadējo ciršanas tāmi, vienādā vecumā ar vienādu valdošo koku sugu pārklātā platība tiek sadalīta pēc noteiktā minimālā ciršanas vecuma, kā rezultātā tiek iegūts ikgadējais ciršanas apjoms attiecīgi katrai koku sugai atsevišķi:

$$X_{c \max} = , \frac{l_{\text{koku sugai}}}{\min_{cv}} \text{ kur}$$

$X_{c \max}$ – ikgadējais ciršanas apjoms (ha) izvēlētajai koku sugai,

$l_{\text{koku sugai}}$ – ar valdošo koku sugu pārklātā platība,

$\min_{cv}$ – noteiktais minimālais ciršanas vecums.

Šāds tāmes aprēķina veids nodrošina nesamazinātas, nepārtrauktas un vienmērīgas meža izmantošanas principa ievērošanu, t.i., katras nākošās prognozes piegades cirsmas nebūs mazākas par iepriekšējās piegades pieņemto cirsmu un nodrošinās nepārtrauktu koksnes ieguvī visā cirtes aprites periodā. Paredzamo kailcirsu atrašanās vietas iezīmētas kartogrāfiskajā materiālā ar sarkanu krāsu, norādot klāt ciršanas gadu, skatīt pielikumos (1; 3-5; 8-9; 11; 23; 29-30; 35; 39; 44-49; 52-53; 55; 59). Alūksnes novada pašvaldības meža ciršanas apjoms 2020. – 2024.gadam galvenajā cirtē kailcirtē ir noteikts **70,83 ha jeb 15167 m³** šādi:

Priede (I-III bonitāte) – 9,58 ha / 2707 m³
 Priede (IV< bonitāte) – 1,65 ha / 277 m³
 Egle – 13,88 ha / 3791 m³
 Bērzs (I-III bonitāte) – 14,75 ha / 3170 m³
 Bērzs (IV< bonitāte) – 4,88 ha / 391 m³
 Melnalksnis – 2,09 ha / 429 m³
 Baltalksnis, blīgzna – 17,09 ha / 2761 m³
 Apse – 6,91 ha / 1641 m³

Izlases ciršu aprēķinos tiek iekļautas tās audzes, kurām ir aizliegta galvenā cirte – kailcirte, bet atļauta izlases cirte un mežaudze ir sasniegusi minimālo ciršanas vecumu. Izlases cirtes tiek plānotas pilsētas administratīvajā teritorijā un mežaudzēs, kas atrodas aizsargājamajā zonā gar ūdeņiem. Veicot izlases cirti, audze jāatstāj ar biežību ne mazāku par 4 un ciršanas aktivitāte nedrīkst pārsniegt 20%, lai neizraisītu pārlietu lielu vēja ietekmi uz paliekošo mežaudzi. Atkārtota izlases cirte mežaudzēs paredzama ne ātrāk kā pēc 10 gadiem. Lai veicinātu meža atjaunošanos un atsegtu saules gaismu nākamās paaudzes kokiem, mežaudzē pēc iespējas veido atvērumus, kas nav lielāki par 0.2 un nav uzskatāmi par kailcirti.

Izlases cirtes ciršanas tāmi vienā gadā nosaka šādi – visu atlasīto (izlases cirtē paredzēto) audžu 41,95 ha platību izdalot ar 10 gadiem. Izcērtamā krāja tiek noteikta pēc paredzētās ciršanas intensitātes, kas veido 20% no mežaudzēs esošās krājas. Paredzamo izlases ciršu atrašanās vietas iezīmētas kartogrāfiskajā materiālā ar zilu krāsu, norādot klāt ciršanas gadu, skatīt pielikumos (14-15; 23).

Alūksnes novada pašvaldības meža ciršanas apjoms 2020. – 2024.gadam galvenajā cirtē - izlases cirtē ir noteikts **21,0 ha jeb 1508 m³**.

5.1.2. Krājas kopšanas cirte

Krājas kopšanas ciršu aprēķiniem no datubāzes tika atlasīti meža nogabali, kas atbilst šādām pazīmēm:

1. Mežaudzes biežība nav mazāka par 8;
2. Mežaudze atrodas (Ln; Mr; Dm; Vr) augšanas apstākļu tipos;
3. Valdošā koku suga ir (P; E; B);
4. Valdošās koku sugas vecums nav mazāks par 30 gadiem un nav lielāks, priedei – 80, eglei – 60, bērzam – 50 gadi;
5. Valdošo koku vidējais augstums ir lielāks par 12 metriem.

Veicot krājas kopšanas cirti, jāievēro mežaudzes minimālais šķērslaukums un ciršanas aktivitāte nedrīkst pārsniegt 20%, lai neizraisītu lielu vēja ietekmi uz paliekošo mežaudzi. Krājas kopšanas cirte nepieciešama, lai uzlabotu mežaudzes sanitāro stāvokli un samazinātu koku savstarpējo konkurenci, atstājot potenciāli kvalitatīvākos kokus. Atsevišķos gadījumos krājas kopšanas cirti var plānot vietās, kur nepieciešama kokmateriālu pievešana pie autoceļa,

ja to pieļauj meža apsaimniekošanas režīms. Krājas kopšanas cirtei piemērotu mežaudžu apjoms ir 44.98 ha.

Krājas kopšanas ciršu tāmi vienā gadā nosaka šādi – visu atlasīto audžu platību izdalot ar 10 gadiem. Izcērtamā krāja tiek noteikta pēc paredzētās ciršanas intensitātes, kas veido 20% no mežaudzēs esošās krājas. Paredzamo krājas kopšanas ciršu atrašanās vietas iezīmētas kartogrāfiskajā materiālā ar dzeltenu krāsu, norādot klāt ciršanas gadu, skatīt pielikumos (3-4; 11; 23; 30; 35; 48-49; 52-53).

Alūksnes novada pašvaldības meža ciršanas apjoms 2020. – 2024.gadam krājas kopšanas cirtē ir noteikts **22.49 ha jeb 261 m³**.

5.1.3. Ainavu cirte

Ainavu cirte – cirtes veids ainavas elementu saskatāmības un pieejamības nodrošināšanai. Ainavu cirtes veic iedzīvotāju bieži apmeklētās vietās. Alūksnes novada pašvaldības teritorijā ainavu cirtes ir plānotas saskaņā ar „Atpūtas un sporta parka „Mežinieki”” izveidošanas metu, kurā paredzēts ierīkot 15 skatu līnijas. Skatīt pielikumu (60) Veidojot skatu līnijas, ir nepieciešama krūmāju izgriešana, tikai atsevišķos gadījumos - koku nozāģēšana. Ja ainavu cirtē mežaudzes šķērslaukums netiek samazināts zem minimālā šķērslaukuma vai ja ainavu cirtes cirsmas platība nepārsniedz vienu hektāru, ainavu cirtes nav nepieciešams iekļaut meža apsaimniekošanas plānā.[1]

Alūksnes novada pašvaldības mežos ciršanas apjoms 2020. – 2024.gadam ainavu cirtē ir noteikts aptuveni - **200 m³**.

5.1.4. Sanitārā cirte

Sanitārā cirte - cirtes veids meža veselības stāvokļa uzlabošanai. Sanitārajā cirtē cērt kaitēkļus, slimību, dzīvnieku vai citādi bojātus, lauztus un gāztus kokus. Sanitārās cirtes iedalās sanitārajās izlases un sanitārajās vienlaidus cirtēs.

Sanitārās izlases cirtes tiek veiktas audzēs, kuru veselais (paliekošais) šķērslaukums ir lielāks par noteikto kritisko šķērslaukumu.

Gadījumos, kad veselais (paliekošais) audzes šķērslaukums aprēķinos ir mazāks par noteikto kritisko šķērslaukumu tiek veikta sanitārā vienlaidus cirte.

Atšķirībā no iepriekšējās sadaļās minētajām cirtēm, sanitārās cirtes nav iespējams ieplānot un paredzēt, tāpēc ciršanas apjoms 2020.–2024.gadam sanitārajās cirtēs nav nosakāms. Sanitāro ciršu apjoms apsaimniekošanas plānā netiek ierobežots.

5.2. Ciršanas apjomu sadalījums pa administratīvajām teritorijām

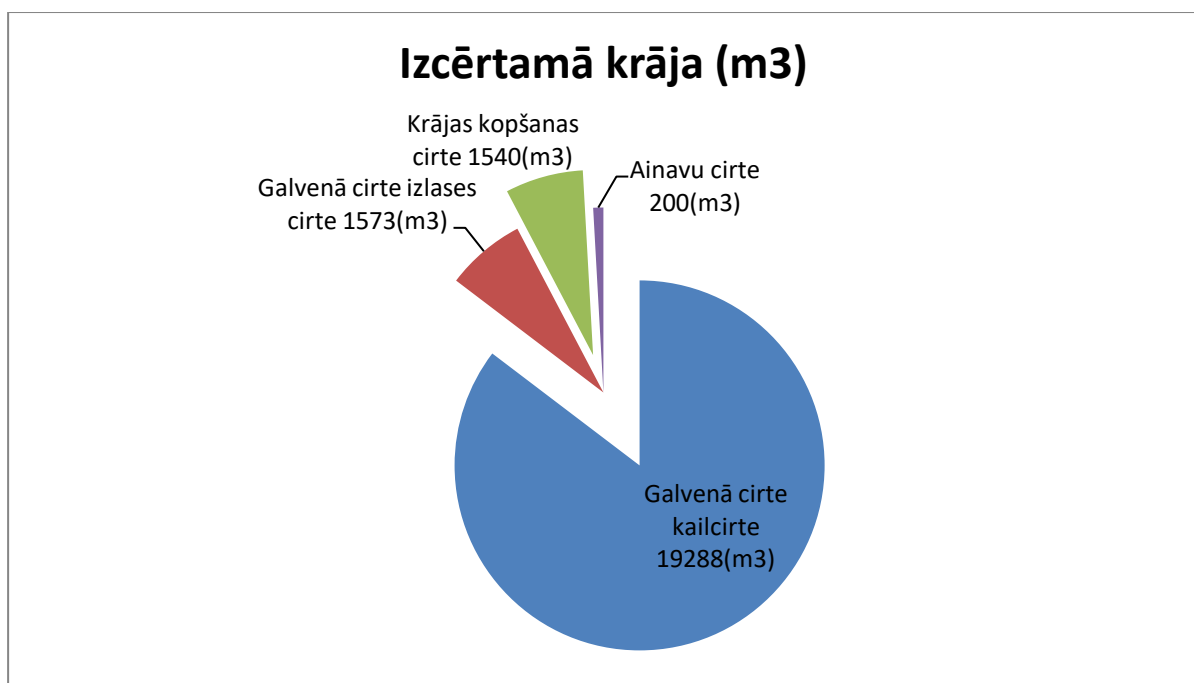
Lai iegūtu lielāku priekšstatu par ciršanas apjomiem, kuri paredzēti Alūksnes novada pašvaldības mežu apsaimniekošanas plāna ietvaros, ciršanas apjomi tika sadalīti pa administratīvajām teritorijām. Skatīt 7.tabulu.

7.tabula

Ciršanas apjomu sadalījums pa administratīvajām teritorijām

Administratīvā teritorija	Mežu izcērtamā platība (ha) un krāja (m ³) laika posmā no 2020. – 2024.g.							
	Kailcirtēs		Kopšanas cirtēs		Izlases cirtēs		Kopā	
	Platība	Krāja	Platība	Krāja	Platība	Krāja	Platība	Krāja
Alūksne	-	-	-	-	20,32	1535	20,32	1535
Alsviķi	16,33	4535	8,28	679	-	-	24,61	5214
Anna	7,66	1745	1,93	89	0,68	38	10,27	1872
Ilzene	-	-	-	-	-	-	-	-
Jaunanna	-	-	-	-	-	-	-	-
Jaunalūksne	2,62	371	0,21	70	-	-	2,83	441
Jaunlaicene	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalnecmpji	-	-	-	-	-	-	-	-
Liepna	6,37	1180	1,1	41	-	-	7,47	1221
Maliēna	-	-	-	-	-	-	-	-
Mālupe	1,58	390	-	-	-	-	1,58	390
Mārkalne	-	-	-	-	-	-	-	-
Pedēdze	12,96	2942	6,75	326	-	-	19,71	3268
Veclaicene	-	-	-	-	-	-	-	-
Zeltiņi	17,32	6292	-	-	-	-	17,32	6292
Ziemeļis	6,02	1833	4,23	335	-	-	10,25	2168
Kopā	70,83	19288	22,5	1540	21,0	1573	114,33	22401

Aplūkojot 7.tabulu var redzēt, ka laika periodā no 2020. – 2024.gadam vislielākā mežizstrāde paredzēta Alsviķu un Zeltiņu pagastos, tas norāda, ka šajos pagastos ir daudz pāraugušu mežaudžu.

4.attēls

Analizējot apsaimniekošanas plānā paredzētos koku ciršanas apjomus 4.attēlā redzams, ka lielākais koku ciršanas apjoms ir paredzēts koku ciršanai galvenajā cirtē kailcirtē, bet vismazāk paredzēts cirst kokus ainavu cirtē.

5.3. Meža atjaunošana, jaunaudžu kopšana un meža aizsardzība

5.3.1. Meža atjaunošana

Viens no svarīgākajiem meža apsaimniekošanas pasākumiem ir meža atjaunošana. Tā sevī ietver pasākumu kopumu, kuru īstenojot, var izveidot augstvērtīgu un ražīgu mežu. Meža atjaunošana tiek iedalīta divos atjaunošanas veidos - dabiskā vai mākslīgā.

Mākslīgā meža atjaunošana Alūksnes novada pašvaldības mežos tiek paredzēta mētrāja, lāna un damakšņa augšanas apstākļu tipos, iepriekš sagatavojot augsni un stādot ar nepieciešamo koku sugu (egle, priede). Atjaunošana ar bērzu nav nepieciešama, jo bērzs ļoti labi atjaunojas dabiski. Katra koka īpašības ir ietvertas jau tā sēklā, tādēļ meža mākslīgajā atjaunošanā tiek izmantoti stādi, kas izaudzēti no vislabāko koku sēklām, tā nodrošinot un veicinot augstvērtīgu un kvalitatīvu mežu izveidi.

Dabiskā meža atjaunošana – veids kā veģetatīvi (ar atvasēm) vai saglabājot paaugas kociņus mežs pats atjaunojas. Dabiskā atjaunošana var notikt no sēklām, kas nākušas no apkārtējiem vai atstātajiem sēklu kokiem izcirtumā. Alūksnes novada pašvaldības mežos sēklu koki netiek atstāti, jo sēklu raža kokiem nav regulāra un ne vienmēr šī metode ir veiksmīga.

Izcirtumu atjaunošanas ikgadējo apjomu precīzi noteikt ir grūti, jo tas ir tieši saistīts ar konkrētā gadā nocirsto kailcirsu apjomu un nav izveidota vienota aprēķināšanas sistēma. Atjaunošanas apjoma aprēķināšanu apgrūtinā arī atšķirīgie izcirtumu atjaunošanas termiņi, kuri atsevišķos gadījumos (purvājā, niedrājā, dumbrājā un lieknā) ir līdz 10 gadiem. Vidēji Alūksnes novada pašvaldības mežos ik gadu plānots atjaunot izcirtumus 14,2 ha apjomā, kas ir vienāds ar ciršanai paredzamo apjomu.

5.3.2. Jaunaudžu kopšana

Jaunaudžu kopšana ir cirte mežaudzē, kuras vidējais augstums nav lielāks par 10 metriem. Tā ir paredzēta mežaudzēs, kurām pienācis obligātais jaunaudžu kopšanas termiņš pēc to atjaunošanas (skuju kokiem 10 gadi, lapu kokiem 5 gadi).

Izcirtumos, kuros augsne netiek gatavota, ir nepieciešama agrotehniskā kopšana, lai atbrīvotu jaunos kociņus no zāles un ātri augošajām koku sugām. Jaunaudzes tiek regulāri apsektas un nepieciešamības gadījumos agrotehniskā kopšana tiek veikta 2 reizes gadā – pavasarī un rudenī. Jaunaudžu kopšanai meža izveidošanā ir ļoti liela nozīme, jo tā tiek samazināta konkurence starp kociņiem un paaugstināta meža ekonomiskā vērtība, iegūstot kvalitatīvu, pasaules tirgū pieprasītu koksni.

Jaunaudžu kopšanas apjomu noteikt ir grūti, jo tas ir tieši saistīts ar konkrētā gadā atjaunoto izcirtumu apjomu un kopšanas nepieciešamību, kas nav precīzi aprēķināma. Alūksnes novada pašvaldībā ik gadu plānots veikt kopšanu jaunaudzēs 14,2 ha apjomā, kas ir vienāds ar ciršanai paredzēto ikgadējo apjomu galvenajā cirtē - kailcirtē.

5.3.3. Meža aizsardzība

Viens no svarīgākajiem meža īpašnieka pienākumiem ir rūpēties par meža aizsardzību, veicot profilaktiskos pasākumus, lai ierobežotu un likvidētu meža kaitēkļu, slimību, meža dzīvnieku, vējgāžu un vējlaužu radītos bojājumus.

Alūksnes novada pašvaldības aģentūra „SPODRA” nodrošina līdzdalību aizsardzībā pret meža ugunsgrēkiem. Šī līdzdalība katru gadu tiek aktualizēta un iekļauta Valsts meža

dienesta operatīvajā plānā. Regulāri tiek veikta kaitēkļu, dzīvnieku, slimību un citu mežam radīto bojājumu kontrole īpašumos.

5.4. Meža infrastruktūras

Alūksnes novada pašvaldības meža zemes, uz kurām atrodas meža infrastruktūras objekti, kopā aizņem 5,77 hektārus.

5.4.1. Autoceļu būvniecība un uzturēšana

Autoceļu tīkls un tā uzturēšana ir ļoti svarīga sastāvdaļa arī mežam, jo no tā ir atkarīgs apaļo kokmateriālu pievešanas attālums. Meža ceļu būvniecība un to uzturēšana tiek veikta un noteikta katru gadu pēc nepieciešamības. Alūksnes novada pašvaldības īpašumā esošajos mežos laika posmā no 2020. līdz 2024.gadam būtu nepieciešams uzlabot ceļa segumu 760 m garumā.

5.4.2. Meža meliorācijas sistēmu uzturēšana

Meliorācijas sistēmu uzturēšana ir grāvju apauguma novākšana un ūdens noteces atjaunošana. Meža meliorācijas galvenais uzdevums ir augsnes ūdens režīma regulēšana. Pašreizējais meliorācijas sistēmu tīkls ir daļēji novecojis, nelielus postījumus rada arī becri, izveidojot aizsprostus un dambjus, kā rezultātā meliorācijas grāvji neveic savas nosusināšanas funkcijas. Mežā regulāri tiek apsekoti grāvji un jaukti bebru aizsprosti, kas ir darbietilpīgs process.

Aktuālākā problēma grāvju grunts atjaunošanai ir meža īpašumu sadrumstalotība, kas ierobežo nosusināšanas iespējas un lielākajā daļā gadījumu nav risinājums. Alūksnes novada pašvaldības mežos laika posmā no 2020.-2024.gadam ik gadu nepieciešams sakārtot grāvju gultni un profilu aptuveni 400 m garumā, uzlabojot esošo ūdens noteci. Jaunu meliorācijas sistēmu būvniecība nav paredzama.

5.4.3. Citi pasākumi meža infrastruktūras uzturēšanā

Kvartālstīga veic dažādas funkcijas un ir neatņemama meža zemju sastāvdaļa, tā atdala kvartālus, nereti kalpo kā pievešanas ceļš un atsevišķos gadījumos tiek izmantota kā mineralizēta josla, kas palīdz meža ugunsgrēku likvidēšanā. Kvartālstīgas tiek regulāri apsekotas un vienu reizi 5 gados uz tām tiek nogriezti krūmi.

Robežstīgas un robežzīmes ir apsaimniekošanas pamats - ik gadu robežstīgu tīrīšana un ierīkošana Alūksnes novada pašvaldības mežos ir paredzēta 3 km garumā. Papildus robežstīgām katru gadu tiek ierīkotas vai atjaunotas aptuveni 100 robežzīmes.

5.5. Dabas un kultūras vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

Viens no Alūksnes novada pašvaldības ilgtermiņa mērķiem ir saglabāt dabas un kultūras vērtības. Lai šo mērķi sasniegtu, nepieciešams:

1. Nodrošināt dabas daudzveidības saglabāšanos;
2. Samazināt saimnieciskās darbības ietekmi uz vidi;
3. Saglabāt dabisku mežu biotopus, reto un aizsargājamo sugu biotopus.

Lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, Alūksnes novada pašvaldības apsaimniekotajos mežos saimnieciskā darbība netiek plānota bioloģiski vērtīgajās mežaudzēs – dabas liegumos, purvainos mežos, vecos (dabiski boreālos) mežos un dzīvotnēs (biotopos). Saimnieciskā darbība vēl papildus ir ierobežota ūdens tilpju - teču aizsargjoslā, aizsargzonā gar ūdeņiem un mitrzemēm, aizsargjoslā ap pilsētām un aizsargājamo ainavu apvidū „Veclaicene”. Plānojot cirmsas, to sagatavošanas periodā tiek iezīmēti ekoloģiskie koki, koki ar lieliem dobumiem un tiek paredzēta mežmalas apauguma saglabāšana.

Lai kontrolētu saimnieciskās darbības nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, tiek apzināti un noteikti iespējamie riski, kas pasliktinātu vides kvalitāti. Saimnieciskās darbības netiek veiktas vai tiek apstādinātas, ja vides kvalitāte var tikt būtiski pasliktināta. Visas aktivitātes to izpildes laikā kontrolē Alūksnes novada pašvaldības aģentūras „SPODRA” mežzinis, kurš jebkuru neatbilstību fiksē rakstiski un būtiskas neatbilstības gadījumā aptur visas darbības. Visi konstatētie pārkāpumi tiek ierakstīti cirmsas pieņemšanas aktā. Tiek sastādīts bojājumu akts, veikta foto fiksācija konstatētajam pārkāpumam un sastādīta tāme vai zaudējumu aprēķins.

6. AINAVU CIRTES MĒRĶI, INTENSITĀTE, PLATĪBA

Iedzīvotāju bieži apmeklētās vietās ir veicamas ainavu cirtes. Tādas Alūksnes novada pašvaldības teritorijā ir plānotas saskaņā ar „Atpūtas un sporta parka „Mežinieki”” izveidošanas metu, kur paredzēts ierīkot 15 skatu līnijas. Lai skatu līnijas izveidotu, jāizgriež krūmāji, bet koki – tikai atsevišķos gadījumos.

Alūksnes novada pašvaldība saskata nepieciešamību meža teritoriju ar kopējo platību 97,7 ha, kas atrodas Jaunalūksnes pagastā, Alūksnes novadā, veidot kā sabiedriskas nozīmes parku, kuru novada iedzīvotāji un viesi izmantotu sportam un rekreācijai. Parks būtu publiski pieejams, tajā tiktu saglabāta meža vide un aizsargātas bioloģiskās, kultūrvēsturiskās un ainaviskās vērtības. Parka teritorijā plānots ierīkot:

1. Aktīvās atpūtas takas kalnu velosipēdistiem, skrējējiem un nūjotājiem;
2. Meža, purva un ezera izziņas taku tūristiem;
3. Koka laipas purvā;
4. Vairākas atpūtas vietas ar aprīkojumu (solī, galdi, ugunsкура vietas ar malku);
5. Skatu līnijas ainaviski vērtīgās vietās;
6. Nelielu skatu platformu uz Dūņu ezeru un purvu (putnu vērošanai).[6]

Balstoties uz „Atpūtas un sporta parka „Mežinieki”” izveidošanas metu, kurā nav noteikta precīza platība koku ciršanai ainavu cirtēs, ciršanas apjoms tiek noteikts aptuveni – 200 m³.

7. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS IETEKME UZ MEŽA RESURSIEM

Alūksnes novada meža apsaimniekošanas plāns ir izstrādāts, lai nodrošinātu meža un meža zemes efektīvu apsaimniekošanu - izmantotu dabas resursus, ievērojot meža ekosistēmas uzturēšanas un vides aizsardzības principus, izveidotu ilgtspējīgu vides attīstību, neapdraudot nākamo paaudžu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo vajadzību apmierināšanu.

Pēc Alūksnes novada pašvaldības plānotajām saimnieciskajām darbībām apsaimniekošanā esošajos mežos vienmēr būs kvalitatīvs, ilgtspējīgi apsaimniekots, bioloģiski daudzveidīgs, paaudzēs veidots mežs.

8. SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBAS PASĀKUMI

Alūksnes novada pašvaldība nodrošina sabiedrības un dabas aizsardzības pārvaldes līdzdalību apsaimniekošanas plāna izstrādei, informējot par plānotajām meža apsaimniekošanas darbībām. Alūksnes novada pašvaldības meža apsaimniekošanas plāns ir publiski pieejams pašvaldības mājaslapā www.aluksne.lv.

9. REKREĀCIJA UN VIDES IZZIŅA

Galvenie pasākumi, kas veicami rekreācijas un vides izziņas kvalitātes paaugstināšanā tuvākajos 5 gados:

1. Uzturēt ierīkotos rekreācijas objektus;
2. Projektēt un veidot jaunas atpūtas vietas;
3. Uzlabot meža ceļu infrastruktūru, kas veicina rekreācijas iespēju pieejamību;
4. Izvietot izziņu plāksnes un objektus.

Liela nozīme ir sabiedrības uzmanībai par meža nozares aktuālajām problēmām. Izvietojot izziņas objektus, tiek pievērsta pastiprināta interese meža nozarei un mežsaimniecībai. Interese par meža nozari jāveido jau skolās, lai jauniešiem būtu plašāks priekšstats par profesijas izvēli.

Alūksnes novada pašvaldība labprāt piesaista bērnus no skolām meža stādīšanā, katram dodot iespēju iestādīt savu kociņu. Pašvaldība sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību mācību centru labprāt rīko seminārus meža apsaimniekošanas jomā, kur jebkuram interesentam ir iespēja piedalīties un uzdot interesējošos jautājumus.

10. APSAIMNIEKOŠANAS IKGADĒJIE PLĀNI

Lai sasniegtu nozīmīgāko ilgtermiņa mērķi un samazinātu neinventarizēto meža zemju apjomu, Alūksnes novada pašvaldības īpašumā un tiesiskajā valdījumā esošajos mežos, paredzēts ik gadu veikt meža inventarizāciju desmit īpašumiem. Katram gadam Alūksnes novada pašvaldības aģentūra „Spodra” izstrādā ikgadējos apsaimniekošanas apjomus. Tie tiek iekļauti konkrētā gada budžetā, kas tiek apstiprināts Alūksnes novada domes sēdē.

11. MEŽA APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNA AKTUALIZĀCIJA

Alūksnes novada pašvaldības mežu kopējais apsaimniekošanas plāns tiek aktualizēts gadījumos:

1. Ja tiek veikta jauna mežu inventarizācija lielākā platībā par 140 ha;
2. Ja īpašumā esošo mežu kopējā platība ir mainījusies vairāk par 10%;
3. Ja pēdējā aktualizācija veikta pirms 5 gadiem.

12. MONITORINGS

8.tabula

Cirsmu atsavināšana 2015 – 2019.gadam

Gads	Cirsmas nosaukums	Summa (EUR)	Kopā gadā (EUR)
2015	Eglaine - 1	9792	26822
	Ignāšas - 4	17030	
2016	Pabērzi	48262	127566
	Sīļu iela 2a	13842	
	Kaktiņi ZR 3	10098	
	Runči	46319	
	Valsts mežs	9045	
2017	Rūpniecības iela 12 un Ganību iela 29	12863	62556
	Medņukalni	12505	
	Naimas un Lazdiņu mežs	37188	
2018	Kaktiņi ZR 1	30911	115914
	Mārsili	16820	
	Valsts mežs	5013	
	Ežukalns un Ezeriņi	17730	
	Vārpas 8 un Ezeriņi	3576	
	Eglaine 3	18723	
	Mežmalītes	23141	
2019	Dambis 1	1178	6643
	Medņukalni	5465	

13. BIBLIOGRĀFIJA

1. Meža likums (pieņemts 24.02.2000). <http://likumi.lv/doc.php?id=2825>;
2. Ministru kabineta noteikumi Nr.935 (pieņemti 18.12.2012).
<http://likumi.lv/doc.php?id=253760>;
3. Alūksnes novada pašvaldības meža un meža zemju aktuālā datubāze;
4. Alūksnes novada attīstības programma 2011-2017. 2011.gads, 116 lapas.;
5. S.IKAUNIECE „Sugu un biotopu atzinums”; 2012.gads, 6 lapas;
6. A.VEISMANIS „Atpūtas un sporta parka “Mežinieki” mets”; 2012.gads 14 lapas;
7. Alūksnes novada teritoriālais plānojums 2015. - 2027.gadam.

Domes priekšsēdētājs

A.DUKULIS

14. PIELIKUMI